

Meer natuur op boerenerven

En hoe je hier wat aan kunt doen

Luc Hoogenstein

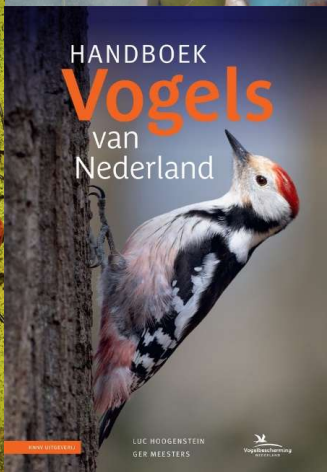

**GROENE20
CAMERA19**

© Luc Hoogenstein

Wie is Luc?

Waar ga ik het over hebben?

Hoe krijg je zoveel mogelijk dieren en planten op het erf? Antwoord: variatie, variatie en...variatie!

Hoe krijg je dat voor elkaar? Vijf voorbeelden:

- Bloemenweide
- Dood hout en dood plantenmateriaal
- Struiken
- Bijenhotels
- De nacht

Mijn eigen tuin

Arctic Adventure
Expedities

Engelsmanstraat

Engelsmanstraat

Engelsmanstraat

Engelsmanstraat

Waarom is mijn tuin zo rijk aan dieren en planten?

Waarom is mijn tuin zo rijk aan dieren en planten?

Merel

Zangpost: Boom

Voedsel: In het gras of tussen de bladeren

Haag: Schuilplek bij gevaar

Klimop: Plek om te broeden

Steen: Naaktslakken schoonvegen

Wat kun je op je erf allemaal doen?

- Bloemen
- Dood hout en dode planten
- Struiken
- Bijenhotels
- En nog veel meer: poel, bomen, nestkasten, insectenhuisjes, steen, muurtjes, etc, etc.

Bloemen

Van groene woestijn naar meer biodiversiteit

1. Doe iets aan de dichte grasmat. Frezen of de toplaag eraf halen (plaggen) doorbreekt de grasdominantie.
2. Gebruik soorten die van nature hier kunnen voorkomen. Voorbeeld: **niet** een zaaimengsel kiezen dat uit zogenaamde “inheemse” soorten bestaat, maar enkel uit soorten die in de stad in geroerde grond kunnen groeien.
3. Voorkom isolatie. Zorg voor een aaneengesloten groenstructuur, of laat de afstanden tussen groen niet te groot zijn. Veel insecten en zaden kunnen vliegen.
4. Maak een beheerplan, waarin o.a. staat wanneer je gaat maaien, hoe je gaat maaien (gefaseerd!) en waarom je gaat maaien. Wat is het einddoel? In vrijwel alle gevallen kun je de volgende regels aanhouden:
  1. 1/3 van de bloemenweide maaien in juni
  2. 2/3 van de gehele bloemenweide maaien in september – oktober (als het droog is)
  3. 1/3 van de bloemenweide in de winter laten staan.

- Inrichting
- Beheer
- Monitoring

Van groene woestijn naar meer biodiversiteit

Inzoomen: zaadmengsel

- Gebruik zaad of plantmateriaal dat een natuurlijke oorsprong heeft en uit Nederland komt
- Voorbeelden: Cruydt-Hoeck, BioDivers of Kas & co
- Gebruik geen zaad dat enkel het predicaat “biologisch” heeft. Dit zegt iets over de teeltmethode, maar zegt niets over herkomst!
- Gebruik alleen soorten die van nature op je erf voor kunnen komen.

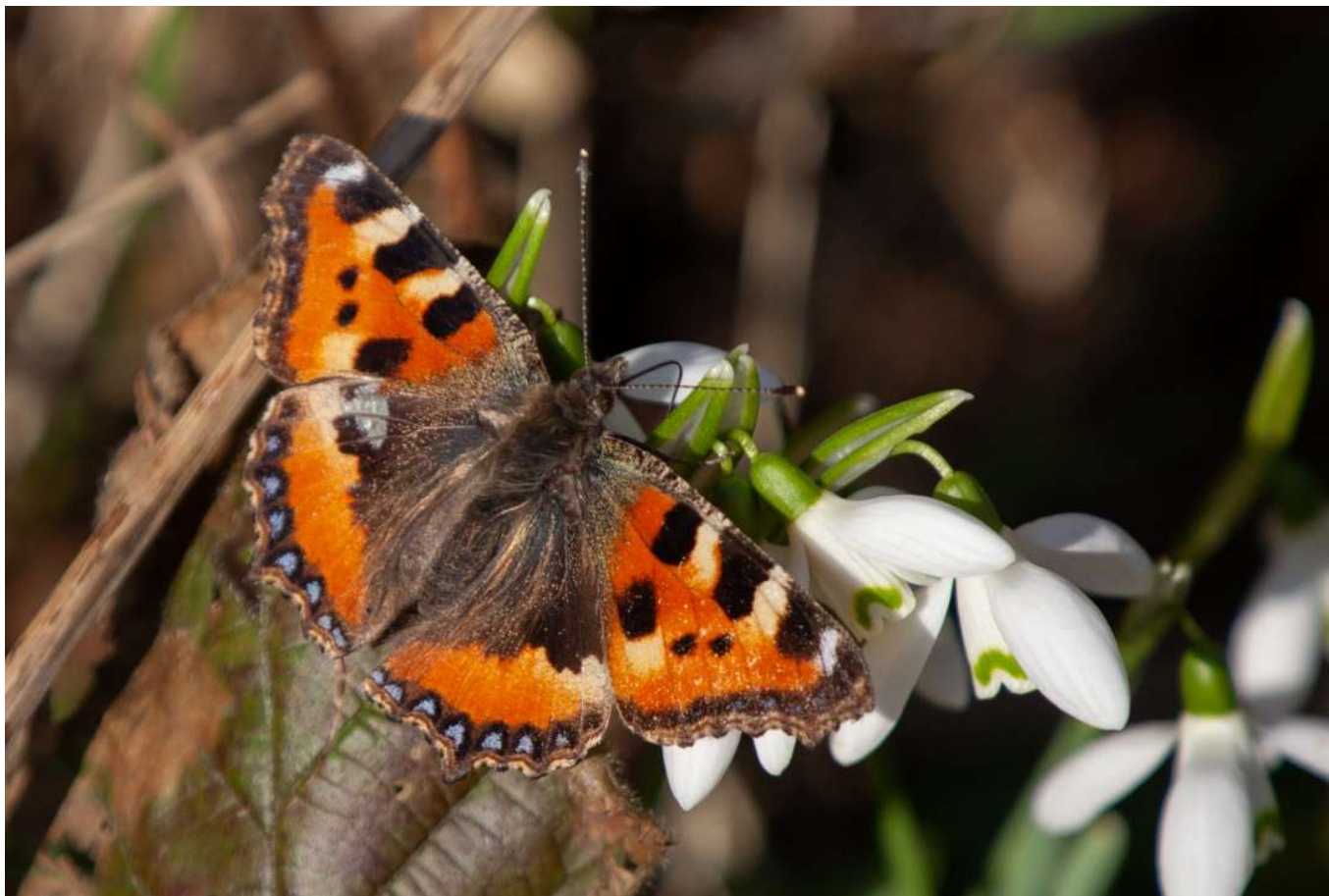
Hoe? Bloembommetjes maken!

- Vul een kom voor de helft met aarde of tuingrond.
- Doe hier wat bloemzaadjes en een brokje klei of stevige aarde bij.
- Kneed de inhoud net zo lang totdat de aarde, het zaad en de klei helemaal gemengd zijn, eventueel met wat water erbij.
- Rol van het mengsel 10 tot 15 balletjes ter grootte van een stuiterbal. Laat de bloembommetjes drogen.
- Klaar en gooien maar!

Bloemen

Bloemen: let op bij bollen!

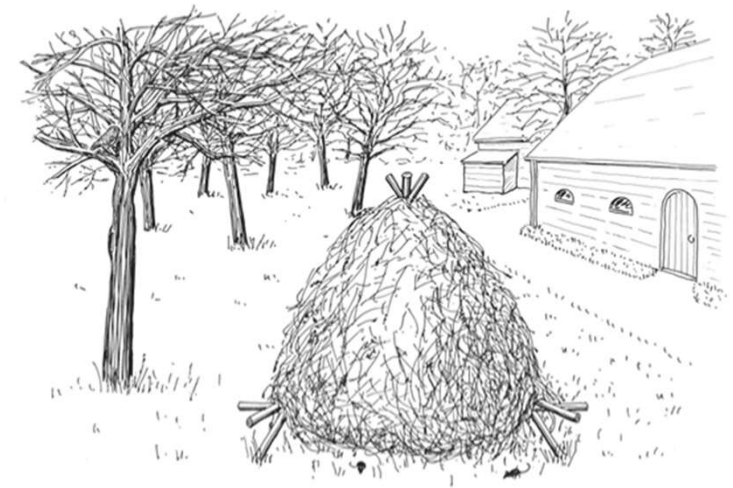

Dood hout en dode planten

- Dood hout leeft!
- Allerlei larven van insecten (kevers, nachtvlinders, etc)
- Paddenstoelen
- Verstopplek voor ongewervelden, egels, muizen, etc
- Broedplek voor winterkoning, merel, heggenmus, etc

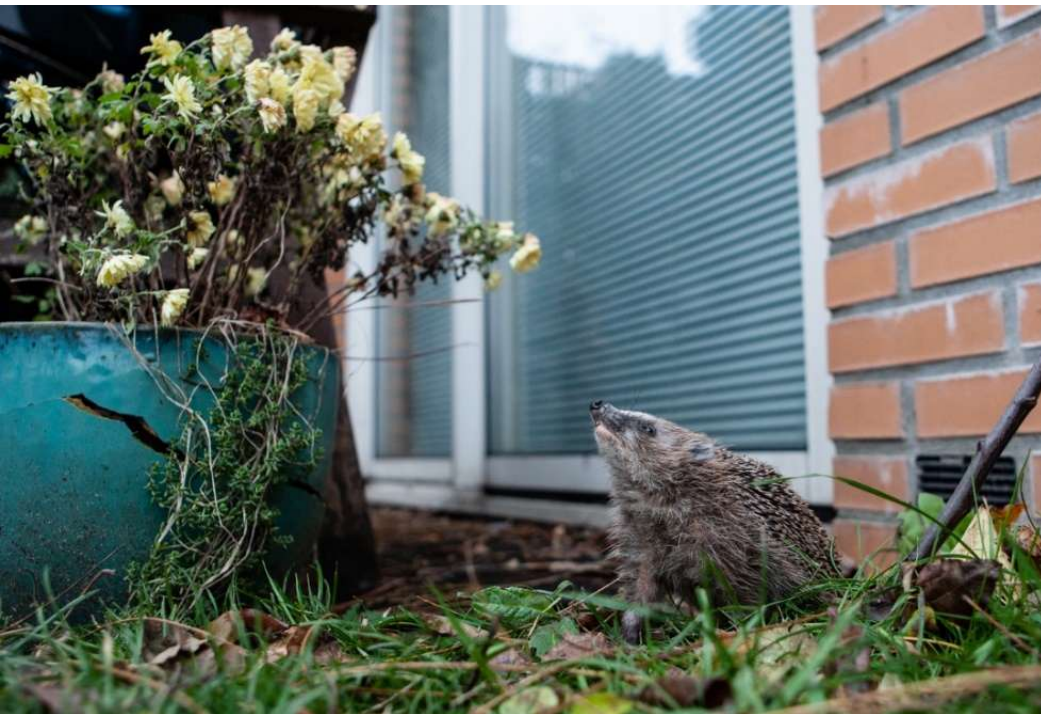
Maak takkenrillen of een muizenruiter

- Maak een pyramide van een paar palen
- Vul deze met maaisel van de bloemenweide in het voorjaar
- Vul hem daarna nog een keer met maaisel in het najaar

Bron: Steenuil onder de pannen - maatregelencatalogus

Dood hout

Dood hout

Struiken

- Des te meer verschillende soorten, des te meer insecten
- Gebruik inheemse soorten zoals Gelderse roos, liguster, meidoorn, sleedoorn, etc. Tegen een muur: klimop.
- Geen soorten als vlinderstruik en rimpelroos: invasief!
- Plant struiken aansluitend of in een bloemenweide

Samen planten

- Let op: niet te dicht op elkaar
- Mogen best stevige struiken zijn, niet al te klein
- Als je voor fruitdragende struiken kiest (aalbes, kruisbes, zwarte bes, etc) kun je in de zomermaanden oogsten

Struiken

Struiken

Struiken

Bijenhôtels

- In alle vormen en maten
- Hang ze tegen een zonbeschenen muur (lekker warm)
- Grote bijenhôtels (losstaande kasten) met de openingen naar het zuiden, richting de zon
- Onthou: slechts 8% van onze wilde bijen woont in bijenhôtels, de rest zit in dood hout, in de grond, in muren, etc.

Zelf maken: heel makkelijk en erg leuk!

- De gaten van de tunneltjes mogen niet te groot zijn. Een doorsnede van 2 tot 9 mm is het beste. Gebruik holle stengels van planten
- De gaten mogen diep zijn, zodat er meerdere kamertjes kunnen worden gemaakt
- De gang moet aan de achterkant dicht zijn, anders gebruiken de bijen hem niet.
- Geen splinters in of voor de gangetjes, anders kunnen de bijenvleugels beschadigen.
- Bijen willen droog nestelen, dus zorg voor een afdakje.

leder kistje, doosje,

blikje, jampotje,

holte in een muur,

Bron: website Vogelbescherming

Bijenhôtels

Bijen en wespen

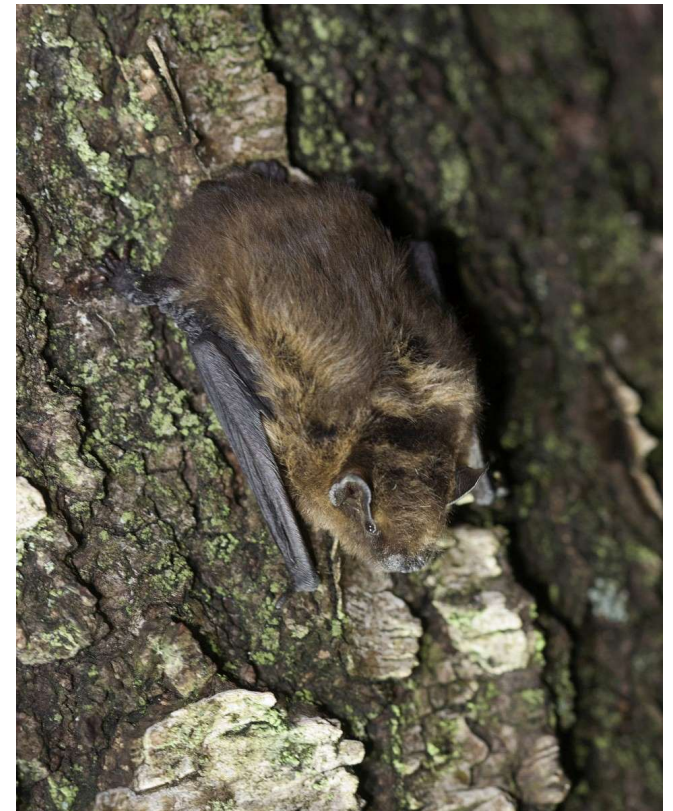

En dan wordt het nacht...

....en worden de meeste dieren actief!

- Honderden soorten nachtvlinders
- Uilen
- Egels, muizen en andere zoogdieren
- Vleermuizen
- Etc etc

Donker is belangrijk voor héél veel diersoorten!

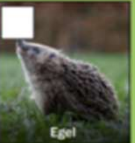
Luc Hoogenstein 2024

Nacht

Soortenbingo!

**LAND
ZIJDE** MIJN 1000 SOORTEN TUIN Naam: _____
BINGO

 Roodborst	 Akkerhommel	 Klein koolwitje	 Zwartgerande tuinslak	 Bosmuis	 Egel
 Koolmees	 Kruisspin	 Merel	 Paardenbloem	 Vuurwants	 Gewone steekmug
 Gehoornde metselbij	 Lantaamtje	 Knotskronkel	 Zanglijster	 Kolibrivlinder	 Gewone oorworm
 Atalanta	 Ruwe pissebed	 7-stippelig lieveheersbeestje	 Regenworm	 Gaai	 Rode klaver
 Blinde bij	 Koolzaad	 Gewone dwergfleermuis	 Franse veldwesp	 Wegmier	 Smalle weegbree

De gouden tip: ObsIdentify!

1. Open de [App Store \(Apple\)](#) of [Google Play Store \(Android\)](#) op uw mobiele telefoon of tablet en download de app 'ObsIdentify'. Dit is een gratis app.
2. Maak een account aan. Wanneer u een account aanmaakt, worden uw waarnemingen veilig en automatisch opgenomen in de natuurdatabank [Waarneming.nl](#). Als u geen account aanmaakt, dan tellen uw waarnemingen niet mee voor de telling in de gemeente Zeist.
3. Ga naar buiten met uw mobiele telefoon of tablet en ga op onderzoek uit in uw omgeving. Dit kan in uw achtertuin, in uw straat, in uw wijk of buurt of in een nabijgelegen park of natuurgebied.
4. Open de app 'ObsIdentify' en maak een foto van een wild dier of wilde plant. Klik vervolgens op 'Identificeer'. De app identificeert het dier of de plant en vertelt u welk dier of welke plant u heeft gevonden. We vragen u om geen wilde dieren aan te raken of te vangen. Benader de dieren op een kalme manier.
5. Klik op 'bewaar'. Uw waarneming wordt opgenomen in de natuurdatabank van [Waarneming.nl](#).

ObsIdentify 4+

Herken de natuur in één klik!

[Observation International](#)

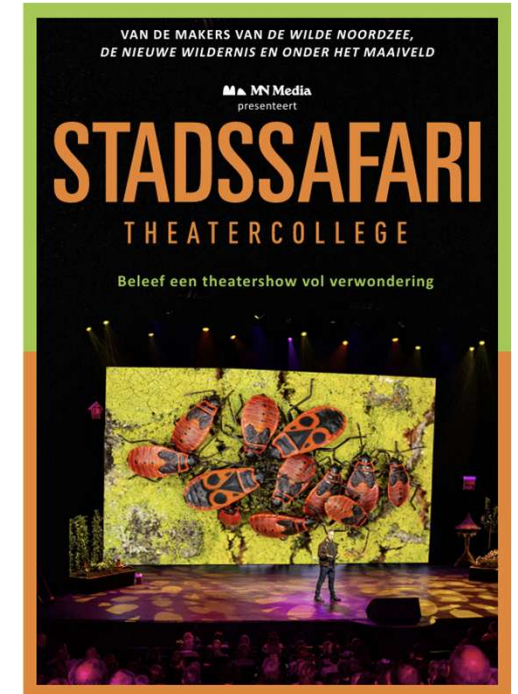
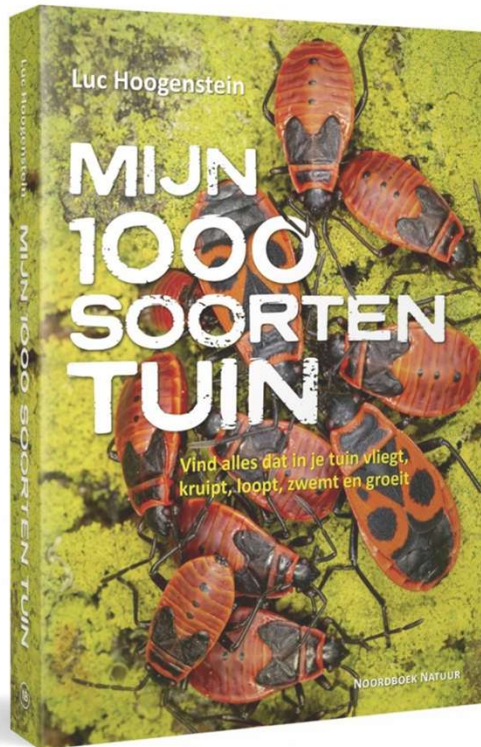
Ontworpen voor iPhone

#6 in Onderwijs

★★★★★ 3,5 • 146 beoordelingen

Gratis

<https://waarneming.nl/apps/obsidentify/>

Fijn dat je erbij was!

@LucHoogenstein